

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 3(45) 2026

Київ – 2026

- Писаренко Н.Д.** 1237
БАГАТОРІВНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ В ТЕКСТАХ ОКСАНИ ЗАБУЖКО
- Пілішек С.О., Олександренко К.В.** 1255
СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ АВТЕНТИЧНИХ ПРОФЕСІЙНИХ КЕЙСІВ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ
- Полянська К.С., Денека М.Т., Гайдаєнко О.Ф.** 1268
ЕВОЛЮЦІЯ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Потапенко Л.В., Чабак Л.І.** 1283
СТРАТЕГІЇ АВТОНОМНОГО ЗАПОРУННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В ІНШОМОВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
- Рачковський О.В., Шепель О.В., Шумейко Л.В., Пряницька В.Б.** 1298
ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
- Ревуцька С.К., Кашенко С.А., Удовіченко Г.М.** 1316
АНГЛІЙСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ ЯК ЖАНРУ ФОЛЬКЛОРУ
- Самаріна В.В., Тризна В.Є.** 1327
МАНІПУЛЯТИВНА СТРАТЕГІЯ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ДРУКОВАНОЇ РЕКЛАМИ БЕЗРЕЦЕПТУРНИХ ПРЕПАРАТІВ)
- Стацюк Р.В.** 1339
ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНА ПАРАДИГМА ПОЕЗІЇ Б. Ш. АС-САЙЯБА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ МОДЕРНОЇ АРАБСЬКОЇ ЛІРИКИ

УДК 811.111'27+81'27+61

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3\(45\)-1268-1282](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-3(45)-1268-1282)

Полянська Катерина Степанівна кандидат педагогічних наук, доктор філософії, викладач кафедри філології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0000-0002-7489-1534>

Денека Марія Теодозіївна старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0009-0000-0696-1206>

Гайдаєнко Ольга Федорівна старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, <https://orcid.org/0009-0001-1547-794X>

ЕВОЛЮЦІЯ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У статті здійснено історико-лінгвістичний та термінологічний аналіз еволюції латинської медичної термінології від античного періоду до сучасного етапу розвитку біомедичних технологій. Латинська мова протягом тривалого історичного часу виконувала функцію універсального засобу наукової номінації та фактично сформувала основу міжнародної медичної термінології. Незважаючи на поступове звуження сфер її активного використання в сучасному науковому дискурсі, латинська мова й надалі зберігає важливе значення як джерело терміноелементів і структурна база формування медичних терміносистем.

У межах дослідження латинська медична термінологія розглядається як спеціалізована лексична підсистема, що характеризується внутрішньою системністю, семантичною точністю та високим рівнем дериваційної продуктивності. Аналіз її розвитку здійснюється з позицій історичної лексикології, термінознавства та структурної лінгвістики. Основну увагу зосереджено на вивченні механізмів формування медичних номінацій, процесів термінологізації загальноновживаної латинської лексики, особливостей запозичення грецьких лексем та їх адаптації до фонетичних і морфологічних норм латинської мови. У статті простежено генезу

латинської медичної термінології в контексті становлення античної медичної науки.

Показано, що значна частина базових медичних термінів сформувалася в результаті латинізації давньогрецьких лексичних одиниць, що спричинило формування греко-латинської термінологічної традиції. Процес засвоєння запозиченої лексики супроводжувався її фонетичною, морфологічною та словотвірною адаптацією, завдяки чому грецькі лексико-семантичні одиниці інтегрувалися в латинську мовну систему і стали складовою частиною медичної терміносистеми.

Окрему увагу приділено аналізу словотвірних механізмів формування медичної термінології. Установлено, що одним із найпродуктивніших способів медичного термінотворення є афіксальна деривація, передусім суфіксальні моделі, за допомогою яких формуються терміни на позначення патологічних станів, запальних процесів, пухлинних утворень і функціональних порушень організму. Суфікси грецького походження відіграють важливу роль у структурі латинських термінів і виступають своєрідними маркерами семантичної класифікації медичних понять. Поряд із афіксальним словотвором у дослідженні розглянуто композиційні моделі термінотворення, що ґрунтуються на поєднанні кількох терміноелементів у межах однієї номінації. Подібні словотвірні структури забезпечують високу семантичну точність і структурну прозорість, що є необхідною умовою ефективної наукової комунікації. Значну частину сучасної медичної термінології становлять греко-латинські композити, які демонструють високу продуктивність і здатність до подальшого термінотворення. У статті також проаналізовано синтаксичні моделі медичної номенклатури, представлені термінологічними словосполученнями. Показано, що анатомічна номенклатура відзначається чіткою структурною організацією та базується на усталених принципах номінації, що забезпечують системність і логічну впорядкованість терміносистеми. Така організація сприяє точності фахової комунікації та уніфікації наукового опису анатомічних структур. Окремим аспектом дослідження є розгляд процесів кодифікації та стандартизації латинської медичної термінології.

Встановлено, що розвиток міжнародних анатомічних і клінічних номенклатур сприяв формуванню уніфікованої медичної терміносистеми, яка стала базисом в міжнародній комунікації. Стандартизація медичної термінології ґрунтується на принципах системності, однозначності та інтернаціональності, що забезпечує точність і стабільність термінолексем. Значну увагу приділено також сучасним трансформаціям латинської медичної термінології в умовах інтенсивного розвитку біомедичних наук і цифрових технологій. Розвиток генетики, молекулярної біології, біотехнологій та

біоінформатики спричиняє активні процеси неологізації медичної лексики. У цих умовах латинські та грецькі терміноелементи залишаються продуктивною основою для формування термінів, що позначають нові наукові поняття в царині медичних інновацій. Результати дослідження свідчать про те, що латинська мова, незважаючи на зміну її функціонального статусу в сучасній науці, зберігає ключову роль у формуванні медичних терміно-систем.

У процесі аналізу визначено основні закономірності історичної еволюції латинської медичної термінології, зокрема взаємодію процесів запозичення, словотвірної деривації, синтаксичного словотворення та стандартизації. Таким чином, латинська медична термінологія постає як складна й історично сформована лексична система, що поєднує елементи античної наукової традиції та сучасного медичного дискурсу. Її еволюція демонструє постійну взаємодію класичної мовної спадщини з новими науковими концепціями, що забезпечує динамічний розвиток медичної терміносистеми та її адаптацію до потреб сучасної медицини.

Ключові слова: латинська мова; медична термінологія; терміно-система; медичне термінотворення; дериваційні моделі; греко-латинські терміноелементи; анатомічна номенклатура; стандартизація термінології; медичний дискурс; історія термінології.

Polanska Catherine Candidate of Pedagogical Sciences, PhD, Lecturer at the Department of Philology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, <https://orcid.org/0000-0002-7489-1534>

Deneka Mariia Senior Lecturer, Department of Latin Language and Medical Terminology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, <https://orcid.org/0009-0000-0696-1206>

Haidaienko Olha Senior Lecturer, Department of Latin Language and Medical Terminology, National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, <https://orcid.org/0009-0001-1547-794X>

THE EVOLUTION OF LATIN MEDICAL TERMINOLOGY FROM ANTIQUITY TO MODERN TECHNOLOGIES

Abstract. The article presents a historical-linguistic and terminological analysis of the Latin medical terminology evolution from the classical antiquity to the contemporary stage of biomedical and technological development. For many centuries Latin functioned as a universal medium of scholarly nomination

and effectively formed the foundation of international medical vocabulary. Although its active use in modern scientific discourse has gradually narrowed, Latin continues to play a significant role as a source of terminological elements and as a structural basis for the formation of the medical terminological system.

Within the framework of this study, Latin medical terminology is considered a specialized lexical subsystem characterized by internal systemic organization, semantic precision, and a high degree of derivational productivity. Its development is examined from the perspectives of historical lexicology, terminology studies, and structural linguistics. Particular attention is paid to the mechanisms of medical nomination, the processes of terminologization of common Latin vocabulary, and the borrowing of Greek lexemes together with their phonetic and morphological adaptation within the Latin linguistic system. The article traces the genesis of Latin medical terminology in the context of the development of ancient medical science.

It demonstrates that a substantial part of the core medical vocabulary emerged through the Latinization of Ancient Greek lexical units, which led to the formation of a Greco-Latin terminological tradition. The assimilation of borrowed vocabulary was accompanied by phonetic, morphological, and word-formation adaptation, enabling Greek medical designations to be integrated into the Latin linguistic system and subsequently become part of the medical terminological framework.

Special attention is devoted to the analysis of word-formation mechanisms involved in the development of medical terminology. The study shows that one of the most productive strategies of medical term formation is affixal derivation, particularly suffixation, which is widely used to designate pathological conditions, inflammatory processes, tumors, and functional disorders of the human body. Suffixes of Greek origin play a crucial role in the structure of Latin medical terms and function as markers of the semantic classification of medical concepts. Alongside affixal word formation, the study also examines compositional models of medical term formation based on the combination of several terminological elements within a single lexical unit. Such word-forming structures provide high semantic accuracy and structural transparency, which is a necessary condition for effective scientific communication in the field of medicine. A significant part of modern medical terminology is made up of Greek-Latin composites, which demonstrate high productivity and ability for further term formation. The article further analyzes syntactic models of medical nomenclature represented by terminological word combinations.

It has been established that the development of international anatomical and clinical nomenclatures contributed to the formation of a unified medical terminology system, which became the basis for international communication of

medical professionals. The standardization of medical terminology is based on the principles of consistency, unambiguousness and internationality, which ensures the accuracy and stability of specialized vocabulary. Another aspect of the research concerns the processes of codification and standardization of Latin medical nomenclature. The study demonstrates that the development of international anatomical and clinical nomenclatures has contributed to the formation of a unified system of medical terms widely used in global medical practice. The standardization of medical terminology is based on the principles of systematicity, unambiguity, and international applicability, which ensure the accuracy and stability of medical nominations. Considerable attention is also devoted to the contemporary transformations of Latin medical terminology in the context of the rapid development of biomedical sciences and digital technologies. Advances in genetics, molecular biology, biotechnology, and bioinformatics have stimulated active processes of terminological innovation within medical vocabulary. In these conditions, Latin and Greek terminological elements remain a productive basis for the formation of new terms denoting new scientific concepts in the field of medical innovations. The results of the study indicate that the Latin language, despite the change in its functional status in modern science, retains a key role in the formation of the medical terminological system.

In the process of analysis, the main patterns of the historical evolution of the Latin medical terminology system were identified, in particular the interaction of the processes of borrowing, word-formation derivation, syntactic word formation, and standardization. Thus, Latin medical terminology can be regarded as a complex historically developed lexical system that integrates elements of the classical scholarly tradition with the conceptual framework of contemporary medical discourse. Its evolution reflects the ongoing interaction between the classical linguistic heritage and newly emerging scientific concepts, ensuring the dynamic development of the medical terminological system and its adaptation to the needs of modern medicine.

Keywords: Latin language; medical terminology; terminological system; medical term formation; derivational models; Greco-Latin term elements; anatomical nomenclature; terminology standardization; medical discourse; history of terminology.

Постановка проблеми. Латинська мова впродовж віків виконувала унікальну роль фундаментального інструменту в медичній науці, забезпечуючи єдиний стандарт для класифікації анатомічних структур, патологій, методів лікування і лікарських препаратів. Навіть у сучасному біомедичному дискурсі латинська термінологія зберігає свій статус універсальної метамови, що дозволяє фахівцям з різних країн ефективно комунікувати,

уникати двозначності та забезпечувати точність медичних висновків. Актуальність дослідження латинської медичної термінології обумовлена кількома важливими чинниками. Історичне вивчення розвитку термінів дозволяє зрозуміти механізми мовної інновації, запозичення та адаптації, що відбувалися в медичній практиці протягом античності, середньовіччя та новітньої доби. Сучасна медицина потребує постійного оновлення терміно-систем через активне впровадження новітніх технологій, біотехнологій та фармакологічних відкриттів. У цих умовах аналіз історичної еволюції термінів дає змогу прогнозувати закономірності неологізації та стандартизації медичної лексики. Крім того, латинська термінологія слугує не лише інструментом комунікації, але й культурним та науковим кодом, що відображає філософські та анатомо-фізіологічні концепції різних епох.

Дослідження цього явища відкриває нові перспективи для міждисциплінарної конвергентності на перетині лінгвістичного, історико-медичного та біомедичного спрямування. Урахування цих аспектів підкреслює, що системний аналіз латинської медичної термінології має не лише теоретичне, а й практичне значення для сучасної науки і медичної освіти. В добу глобальних наукових трансформацій та біомедичних інновацій, латинська мова стає не тільки носієм традиційних медичних термінів, але й інструментом для утворення нових концептуальних одиниць, необхідних для точного опису сучасних медичних реалій. Постійна зміна медичних підходів, впровадження новітніх технічних досягнень у практику охорони здоров'я та виникнення нових наукових напрямків створюють умови для виникнення термінологічних інновацій, що потребують адаптації до мовних стандартів латинської мови, яка не є виключно статичним інструментом, а активно трансформується в межах медичної наукової комунікації. Латинська термінологія, з одного боку, зберігає свою універсальність і стабільність, а з іншого – зіштовхується з проблемами адаптації до сучасних лінгвістичних тенденцій. Оскільки традиційна латина вже не здатна охопити стрімкий розвиток генетики, нанотехнологій, біоінженерії, молекулярної біології, щоб коректно описати ці галузі, необхідно розширювати і збагачувати лексичний контент та адаптувати його до реалій сучасного наукового дискурсу. Враховуючи це, актуальність дослідження латинської медичної термінології зростає в умовах науково-технічної революції, що породжує нові вимоги до лексичних і граматичних засобів, необхідних для формулювання новітніх медичних концептів і технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З 2022 року спостерігається помітне зростання кількості наукових досліджень, присвячених історії та впливу латинської термінології на викладання у ЗВО. Bauer, J., &

Iglesias, H. [1] проаналізували класичні латинське коріння сучасних анатомічних термінів, відзначивши їхню корисність та стабільність у міжкультурних контекстах. У їхньому дослідженні також розглядається небінарна інклюзивність сучасних критеріїв. На противагу цьому, Кароог, S. et al. [7] оцінили використання переглянутої латинської термінології в індійських медичних університетах і відзначили розрив між теоретичним навчанням та практичним застосуванням. Це дослідження підкреслює необхідність викладання термінології таким чином, щоб підготувати студентів до клінічної практики. Chen & Roeder [4] провели систематичний огляд дво- та тривимірних освітніх моделей по використанню анатомічних термінів, з особливим акцентом на цифрових ресурсах. Результати показали, що більшість цифрових ресурсів відповідають студентським запитам, але досі існує багато застарілих та непослідовних ресурсів, що не несуть користі у підготовці. Роботи проведені Mensah et al. [9], вказували на брак уніфікації щодо термінологічних стандартів. Ці прогалини є наслідком відсутності доступу до стандартизованих матеріалів, перекладів та розмовних термінів. У максимально функціональному підході Li & Romano [8], синтезували онтологію анатомічних термінів для забезпечення навчання в галузі біомедичної візуалізації. Ця робота є спробою подолати розриви, що існують між класичними системами номенклатури та сучасними технологіями штучного інтелекту [10]. Ці дослідження одностайно вказують на те, що взаємодія культури, технологій та інших міждисциплінарних перспектив дедалі більше спрямовується на відродження практичної латинської мови [5].

Мета статті полягає у всебічному аналізі еволюції латинської медичної термінології від античності до сучасного біомедичного дискурсу, з урахуванням історико-лінгвістичних, морфологічних та термінологічних аспектів, а також процесів стандартизації і інтернаціоналізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Античність заклала фундамент для подальшого розвитку медичної науки і центральним елементом цього процесу стала давньогрецька медична лексика. Уже в працях Гіппократа і Галена можна спостерігати впорядковану термінологічну систему, що включала назви анатомічних структур, патологічних станів, клінічних симптомів та лікувальних процедур. Латинська мова у період ранньої Римської республіки не мала власної розвиненої медичної термінології, оскільки медицина була здебільшого практичною, народною і передавалася усно. Тому запозичення давньогрецьких термінів стало необхідністю для формування латинської медичної науки. Першими латинізованими термінами були: *кардіа* → *cor* – *серце*, але спеціальні терміни, як *кардіакός* (*kardiakos*) – *серцевий*, трансформувалися у латинські

cardiācus; φλέγμα → *phlegma*, яке зберегло грецький корінь у латинській транслітерації; ἵππος (*hippos*) – кінь (у фармакології – для препаратів з конячої крові) → латинізоване *hippus* у спеціалізованих медичних текстах. Процес запозичення не був механічним. Він включав адаптацію до латинської морфології, фонетики та синтаксису, а також трансформацію значень. Наприклад, грецький термін *diathesis* у Гіппократа означав «схильність», тоді як у римських медичних текстах він набув точнішого значення «патологічний стан». Цей процес демонструє, що латинська термінологія не просто копіювала грецькі слова, а створювала власну систему з урахуванням логіки латинської морфології і наукової точності. Важливо відзначити, що давньогрецькі терміни, запозичені латинською мовою, забезпечували універсальність медичної науки. Вони використовувалися у практиці, в навчальних текстах та літературі і створювали «місток» між різними культурними середовищами. Цей аспект був критичним для подальшого розвитку медичної терміносистеми Середньовіччя, коли латинська мова стала мовою науки в Європі. Одним із ключових аспектів формування латинської медичної терміносистеми був процес термінологізації загальноживаної латинської лексики. Наприклад: *clavicula* – *ключиця* походить від лат. *clavis* – *ключ*, із додаванням демінутивного суфікса *-cula*, що відображає схожість і буквально перекладається «маленький ключ»; поряд з цим військовий термін *clavicula* в Стародавньому Римі позначав дерево-земляне укріплення у формі рогатини. На відміну від прямих запозичень з грецької, цей процес полягав у переосмисленні і спеціалізації звичайних латинських слів для позначення медичних понять, що дозволяло створювати нові терміни на основі рідної лексики.

Процес термінологізації включав кілька основних механізмів: семантичне уточнення, коли загальні слова набували специфічного значення у медичному контексті, наприклад, латинське слово *sanguis* – *кров* у медичних текстах почало позначати не лише фізичну субстанцію, а й різні групи крові, пов'язані з конкретними патологічними станами. Термін *pulmo* – *легеня* використовувався не лише як орган дихання, а й у поєднанні означенням, яке вказувало на запальний або патологічний процес: *pulmo inflammatus*. Словотвірна деривація відіграє ключову роль в формуванні термінів і передбачає утворення нових лексем на основі відомих латинських коренів за допомогою значимих морфем – префіксів та суфіксів. Наприклад, *cor* – *серце* → *coronarius* – *серцевий*, що стосується *коронарних судин*; *os* – *кістка* → *osseus* – *кістковий*. Деривати *coronarius* та *osseus* утворені за допомогою прикметникових суфіксів *-ari-* (відношення до того, що назване твірною основою) та *-e-* (складатись з речовини, названої твірною основою).

Термінологізація загальноживаної лексики мала важливі наслідки для медичної науки, а саме: забезпечення моносемії, що дало змогу коректно ідентифікувати хвороби та біологічні процеси, мінімізуючи ризик неправильного тлумачення; економія лексичного ресурсу – замість створення численних нових запозичень можна було використовувати уже відомі латинські слова, адаптуючи їх до наукового контексту; підготовка до систематизації – термінологізація дозволила створити основу для подальшої стандартизації анатомічних, клінічних та фармацевтичних термінів у середньовічній і новітній медицині. Термінологізація активізувалася в період розквіту медицини Римської імперії I–II століть н.е., коли роботи Галена та Цельса стали базою для медичної науки в Західній Європі. Латинська мова в цей період використовувалася як мова письмових трактатів і навчання. Цей процес мав культурно-освітній аспект: латинська термінологія уніфікувала викладання медицини в римських школах і в майбутньому створила фундамент для середньовічних університетів, де латина стала універсальним засобом спілкування та залишалася мовою освіти і науки, дипломатії і юриспруденції.

Вивчення ранніх латинських медичних термінів показує, що їхня структура була різноманітною і водночас системною, що забезпечувало точність та універсальність комунікації. Структурна класифікація термінів дозволяє виділити основні типи, що склали фундамент латинської медичної терміносистеми. Найпростішими термінами, що складаються з одного кореня є терміни на позначення основних анатомічних об'єктів або патологічних процесів: *anima* – душа або життєва сила, що у медичному контексті відображає концепцію життєдіяльності організму; лат. *cutis* – шкіра, термін що став базовим у створенні похідних назв (*cutaneus* – шкірний, *cuticula* – кутикула, щільне утворення на поверхні епітеліальних клітин, що складається з секрету цих же клітин); термін *vena* – вена має первісне значення – жила або канал, але в процесі історичної еволюції перетворився на анатомічний термін.

Однокореневі терміни часто виступали основою для словотвірних процесів, включаючи префіксацію, суфіксацію та композицію. Деривати утворювалися за допомогою суфіксів і префіксів, які додавали нові семантичні відтінки до базового слова, наприклад, суфіксів: *-it-is* (запалення) → *hepatitis, arthritis*; *-os-is* (патологічний стан) → *tuberculosis*; *-i-a* (стан, хвороба) → *anemia, dysenteria* та префіксів: *hyper-* (понад, вище норми) → *hypertensio*; *hypo-* (під, нижче норми) → *hypoglycaemia*; *intra-* (всередині) → *intravenosus*. Дериватні терміни дозволяли створювати нові слова без необхідності запозичення з інших мов, що зручно для опису нових наукових явищ: *alveolus, i m* – альвеола, походить від лат. *alveus* – корито,

але в результаті приєднання демінутивного суфікса *-ol-*, набуло значення анатомічного терміна.

Особливе місце серед медичних термінів належить термінам-композиціям, які формуються шляхом поєднання двох або більше основ. Як зазначають Bauer, J., & Iglesias, H. в період Відродження грецькі композиції почали масово адаптувати під латинську граматику. Був введений стандартний сполучний голосний (інтерфікс) *-o-*. З'явився «конструктор», завдяки якому лікар міг «побудувати» будь-який термін із значенням запалення – *itis*, болю – *algia*, пухлини – *oma* etc: *gastroenteritis* – *gastr-* (гр. шлунок) + *-o-* (інтерфікс) + *enter-* (гр. кишечник) + *-itis* (гр. запалення); *osteomyelitis* – *oste-* (гр. кістка) +

-o- (інтерфікс) + *myel-* (гр. кістковий мозок) + *-itis* (гр. запалення). Такі конструкції стали моделлю для сучасних медичних термінів, забезпечуючи точність і продуктивність словотвірних процесів.

Значну частину серед термінологічного контенту медичних наук займають терміни утворені шляхом аналітичної деривації (синтаксичне словотворення), коли термін є поєднанням окремих слів у стійкій назві (словосполученні) із спеціалізованим значенням. *Corpus hominis* – тіло людини став основою для опису анатомічних систем і структур. *Morbus* – хвороба – слово загального вжитку отримало клінічне значення, часто в поєднанні з прикметниками вказує на конкретне захворювання: *morbus gallicus* – висипний тиф. Деякі ранні терміни формувалися як повні словосполучення, що вказували на властивості або локалізацію патології: *morbus cordis* – хвороба серця, *inflammatio renum* – запалення нирок, *fractura femoris* – перелом стегнової кістки. Синтаксичні конструкції давали гнучкість у створенні нових термінів, особливо коли точне значення не могло бути передане одним словом. Різноманіття структурних типів забезпечувало: можливість детально описувати анатомічні структури, патологічні стани та клінічні симптоми; легкість формування нових термінів через суфіксацію, префіксацію та композицію; поєднання запозичень і рідних слів дозволяло латині стати метамовою античної медицини; використання словосполучень та дериватів дозволяло адаптувати терміни до різних медичних дисциплін.

Синтаксичні терміни зазвичай формуються за допомогою словосполучень, де поєднуються два або більше елементи: іменник + іменник – це найпростіша структура, яка часто використовується для позначення органів і структур: *abscessus hepatis* – абсцес печінки – така модель дозволяє точно позначати локалізацію патології та характер процесу; іменник + прикметник – для уточнення властивостей або стану об'єкта: *pneumonia bilateralis* – двобічна пневмонія. Означення уточнюють ступінь,

хронологічний характер або локалізацію процесу, в таких конструкціях прикметник слідує за іменником, що відповідає латинській граматичній традиції: *fractura comminutiva* – *осколковий перелом*. Синтаксичні словосполучення виконують кілька важливих функцій в номінації термінів: слугують точності і деталізації – це дозволяє описати не лише орган, але й його стан, локалізацію, поширеність патології; забезпечують продуктивність словотворення – комбінація стандартних елементів дозволяє створювати нові терміни без необхідності винаходити нові корені; надають морфологічної гнучкості – елементи можуть змінюватися залежно від потреб: *chronica* → *acuta*, *inferior* → *superior*; сприяють уніфікації термінології – стандартні синтаксичні моделі забезпечують логічну структуру для навчання та міжнародного обміну медичною інформацією. Синтаксичні моделі активно використовувалися в античності, Гіппократ і Гален описували хвороби через словосполучення: *morbus capitis* – *хвороба голови*, *inflammatio pulmonum* – *запалення легень*; у середньовічних латинських трактатах синтаксичні моделі стали основою для анатомічних і хірургічних словників: *fractura femoris mediae* – *перелом середньої частини стегнової кістки*; у наш час синтаксичні моделі увійшли в стандартизовані міжнародні номенклатури: NAI (Nomina Anatomica Internationalis), ICD-11 (МКХ-11), де використовується чітка послідовність елементів для опису анатомічного утворення чи хвороби. Синтаксичні моделі є ключовим компонентом морфологічної системи латинської медичної терміносистеми.

Принципи стандартизації дозволяють лікарям, науковцям і студентам уніфіковано описувати анатомічні структури, патології, клінічні явища і фармацевтичні засоби, уникаючи двозначностей і регіональних відмінностей. Основними принципами термінологічної стандартизації вважається однозначність, адже кожен термін повинен мати єдине, чітке значення [2]. Це запобігає плутанині та забезпечує точність у клінічній практиці та наукових дослідженнях: *humerus* – лише *кістка плеча*; *vena cava* – лише *порожниста вена*.

Латинська мова використовується як універсальна мова науки, що дозволяє стандартизувати терміни у всіх країнах. До переваг належать нівелювання міжмовних двозначностей, висока продуктивність деривації через використання уніфікованих компонентів, а також сприяння глобальній інтеграції медичної термінології. Термінологія повинна бути структурованою і логічною, що дозволяє легко орієнтуватися в складних медичних словниках і номенклатурах: в анатомії – щодо кісток, м'язів, нервів, судин etc.; в клініці – щодо діагнозів; в фармацевтичній галузі – щодо назв лікарських препаратів. Система повинна забезпечувати деривацію нових термінів через наявний морфемний фонд: *hyper-* + *-glyc-* + *-aemia* →

hyperglycaemia; *neo-* + *-plasma* → *neoplasma*. Термінологія повинна використовувати стандартні морфологічні та синтаксичні схеми: суфіксальні моделі: *-ism-us*, *-ias-is*, *-ema*; префіксальні моделі: *endo-*, *ecto-*, *syn-*; композитні моделі: *gastroenteritis*, *cardiomegalia*. Стандартизація розвивалася поступово: в античності латинські і грецькі терміни формувалися вільно, без чітких правил; у середньовіччі відбулося часткове впорядкування термінів, але залишалася тотальна варіативність найменувань; в епоху Відродження А. Везалій та його послідовники здійснили систематизацію анатомічної термінології; у XVI–XVII ст. період XVI–XVII ст. позначився остаточною латинізацією наукового дискурсу, зокрема впровадженням системної латиномовної номенклатури в анатомії: *cerebrum* – головний мозок, *pulmo* – легень; *hepar* – печінка, *arteria* – артерія, *vena* – вена. Це були базові анатомічні назви, які використовуються досьогодні.

У XVII–XVIII ст. відбувається розширення медичної термінології, активно поєднують грецькі корені з латинською граматиною: *musculus biceps brachii* – двоголовий м'яз плеча; *vertebra thoracica* – грудний хребець; *arteria carotis* – сонна артерія, *ganglion cervicale* – шийний ганглії; *musculus deltoideus* – дельтоподібний м'яз. Терміни стали детальнішими і описовими.

У XVIII–XIX ст. відбувався активний перехід науки на національні мови. Наукові тексти почали писати національними мовами, але латинська мова залишилась мовою термінів.

XIX ст. відзначилося спробами впорядкування термінів. З'являються перші спроби уніфікувати анатомічні назви: *clavicula* – ключиця; *scapula* – лопатка; *patella* – надколінок; *intestinum tenue* – тонка кишка; *intestinum crassum* – товста кишка. Ці назви згодом були закріплені у міжнародних списках.

XIX–XX століття започаткували створення міжнародних комісій по формуванню стандартів: XIX–XX *Nomina Anatomica Parisiensia*, ICD [6], INN.

Цей процес створив підґрунтя для уніфікації термінів, що дозволило лікарям різних країн беззастережно обмінюватися професійною інформацією, забезпечило коректність публікацій і дослідницьких звітів.

Використання стандартизованих термінів дозволило створювати електронні бази даних, де захворювання позначаються уніфікованими кодами: ICD-11 (*International Classification of Diseases*) – міжнародна класифікація хвороб, що забезпечує уніфіковану термінологію для діагнозів [3], SNOMED CT (*Systematized Nomenclature of Medicine – Clinical Terms*) – комплексна система медичної термінології, що дозволяє кодувати клінічні факти і патології [11], INN (*International Nonproprietary Names*) – міжнародні непатентовані назви ліків, засновані на латинських і грецьких коренях.

У міжнародних стандартах ХХ ст., таких як *Nomina Anatomica*, *International Classification of Diseases* та *International Nonproprietary Names*, латинська мова стала основою для трьох розділів міжнародної медичної термінології: анатомічної термінології (*musculus gluteus maximus* – великий сідничний м'яз, *arteria femoralis* – стегнова артерія); діагностичної термінології (*diabetes mellitus* – цукровий діабет, *tuberculosis pulmonum* – туберкульоз легень); фармацевтичної термінології (*Paracetamolum*, *Atoxicillinum*, *Ibuprofenum*). Таким чином, стандартизація є ключовим чинником стабільності і продуктивності латинської медичної терміносистеми, забезпечуючи її адаптацію до потреб сучасної медицини та біомедичних технологій. Функціонування цієї терміносистеми, в контексті міжнаціональної комунікації, ґрунтується на латині як метамові, багатій як самостійними лексичними одиницями, так і греко-латинськими терміноелементами, що визначають її системність і дериваційний потенціал. Інтернаціоналізація передбачає: використання універсальної системи термінів; стандартизацію назв захворювань, анатомічних структур, медичних втручань і номенклатури лікарських засобів; адаптацію медичної термінології до глобальної наукової комунікації. У цьому процесі саме латина забезпечує універсальність термінів, уникаючи проблем багатомовності, а греко-латинські терміноелементи дозволяють створювати нові логічні та продуктивні лексеми, адаптовані до сучасних технологічних процесів, явищ й захворювань нового століття: англ. *cardiopulmonary resuscitation* (серцево-легенева реанімація), *gastroenterocolitis* (запалення шлунка, кишківника і товстої кишки), *hypertension* (підвищений артеріальний тиск). Кожен з цих термінів легкий для розуміння у будь-якій країні, що знижує ризик помилок у лікуванні та дослідженнях. Прикладами успішної інтернаціоналізації виступають нові назви інфекційних захворювань: COVID-19 → використання латинізованого терміна у всіх країнах для уніфікації діагнозу і протоколів лікування; SARS-CoV-2 → латинізована назва вірусу, що дозволяє уникнути неоднозначності в наукових публікаціях. Латинські та греко-латинські терміни дозволяють дослідникам, як представникам полікультурного середовища ефективно комунікувати, обмінюватися результатами та проводити спільні дослідження.

Висновки. Резюмуючи, варто наголосити, що давньогрецькі лексеми медичного спрямування виконували кілька ключових функцій у формуванні латинської терміносистеми: джерело словникового запасу, що забезпечило термінами основні концепти анатомії, фізіології та патології; морфологічний та семантичний шаблон, який визначав способи латинізації термінів і створення нових понять; культурний код, що дозволив інтегрувати римську медицину в універсальний контекст античної науки; підґрунтя

задля нормативного закріплення стандартизації і кодифікації термінів, які залишалися актуальними протягом багатьох століть. Таким чином, латинська медична термінологія не є ізольованою системою, а результатом тривалої інтеграції та адаптації давньогрецької наукової мови, що створило основу для наступних етапів розвитку термінології в Середньовіччі та Новий час. Процеси термінологізації латинської лексики демонструють, що латинська медична терміносистема формувалася не лише через запозичення, але й через внутрішню еволюцію мови. Латинська мова поєднала в собі два джерела розвитку термінів: запозичення грецьких слів і спеціалізацію питомої лексики, що забезпечило єдиний стандарт і універсальність медичної комунікації. Ранній латинський медичний словник формувався на основі поєднання однокореневих слів, складних композитів, дериватів і синтаксичних словосполучень. Структурні моделі ранніх термінів стали типовими для середньовічної та сучасної медицини, включаючи сучасні міжнародні номенклатури, де греко-латинські композити та дериватні конструкції залишаються основою словотворення. Перспективи розвитку латинської терміносистеми реалізується через формування нових термінів для сучасних технологій і захворювань; забезпечення уніфікованого обміну медичною інформацією; інтеграцію у сучасні медичні бази даних та системи штучного інтелекту; підтримку стандартизованого навчального процесу; застосування у біоінформатиці, фармації, роботизованій хірургії та молекулярній медицині. Сучасна інтернаціоналізація латинської мови стала закономірним підсумком її нормування та оновлення, що гарантує стабільне функціонування, забезпечує життєздатність латинської медичної терміносистеми.

Таким чином, латинська медична термінологія є інтелектуальним фундаментом медицини, що зберігає актуальність та ефективність, адаптуючись до вимог глобальної біомедицини та технологічних викликів сучасності.

References

1. Bauer, J., & Iglesias, H. (2022). Reevaluating Latin in medical terminology. *Journal of Anatomy and Language Studies*.
2. Bhusan Dhal, Kar, D., & Capareda, S. (2026). Intelligent valorization: Integrating AI, imaging, and sustainability for next-generation biofuel systems. *Global Energy Interconnection*. <https://doi.org/10.1016/j.gloi.2025.10.009>
3. Bowman, S., Cleland, R. M., & Staggs, S. (2015). A strategic plan for integrating ICD-10 in your practice and workflow. *American Society of Clinical Oncology Educational Book*. https://doi.org/10.14694/EdBook_AM.2015.35.e91
4. Chen, Y., & Roeder, M. (2023). Digital platforms and anatomical nomenclature. *Journal of Medical Visualization*.

5. Jain, A., & Chatterjee, D. (2024). The evolution of anatomical terminology: A historical and functional analysis. *Global Journal of Medical Terminology Research and Informatics*, 2(3).
6. Motola, J. A. (2016). Special article: ICD-10: The time is now. *Urology Practice*, 3(4), 270–275. <https://doi.org/10.1016/j.urpr.2015.08.007>
7. Kapoor, S., et al. (2023). Adoption of TA in South Asian medical education. *Medical Education Review*.
8. Li, Z., & Romano, C. (2022). Ontologies in anatomical AI systems. *International Journal of Biomedical Informatics*.
9. Mensah, K., et al. (2023). Terminology challenges in African medical systems. *African Journal of Health Sciences*.
10. Rodrigues, J. M., Schulz, S., Rector, A., Spackman, K., Ustun, T., Della Mea, V., Millar, J., & Persson, K. (2013). Sharing ontology between ICD 11 and SNOMED CT will enable seamless re-use and semantic interoperability. *Studies in Health Technology and Informatics*, 192, 343–346. <https://doi.org/10.3233/978-1-61499-289-9-343>
11. World Health Organization. (2023). *Medical terminology harmonization*. WHO Publications. <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-MHP-HPS-EML-2023.01>

Дата першого надходження статті до видання: 16.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026